

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลมหาชัย อำเภอโทรنگาม จังหวัดกำแพงเพชร

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย

ตำบลมหาชัย อำเภอโทรنگาม จังหวัดกำแพงเพชร

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญา ท้องถิ่น จึงได้ดำเนินการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่น ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ให้เป็นปัจจุบันและเพื่อสืบสานและ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนตำบลมหาชัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือ ประชาชนท้องถิ่น ต่อไป

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลมหาชัย

ผู้จัดทำ

บทนำ

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ ภายใต้บังคับกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่น การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่น ตำบลมหาชัย อำเภอไทรंगาม จังหวัดกำแพงเพชร เป็นปัจจุบัน และเพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจาก ชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่น จะเป็นประโยชน์ต่อท่านเป็นอย่างยิ่ง

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

๑. พื้นที่ตำบลมหาชัย อำเภอไทรंगาม จังหวัดกำแพงเพชร มีอาณาเขตและเนื้อที่ประมาณ ๙๒.๖๗ ตารางกิโลเมตร (หรือประมาณ ๗,๙๑๖ไร่) ตำบลมหาชัย อำเภอไทรंगาม จังหวัดกำแพงเพชร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ : ติดต่อกับตำบลโนนพลวง อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

ทิศใต้ : ติดต่อกับตำบลหนองทอง อำเภอไทรंगาม จังหวัดกำแพงเพชร

ทิศตะวันออก : ติดต่อกับตำบลไทรंगาม อำเภอไทรंगาม จังหวัดกำแพงเพชร

ทิศตะวันตก : ติดต่อกับตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

พื้นที่ตำบลมหาชัย อำเภอไทรंगาม จังหวัดกำแพงเพชร มีอาณาเขตการปกครอง

จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งมหาชัย, หมู่ที่ ๒ บ้านป่าแก้ว, หมู่ที่ ๓ บ้านแก้วสุวรรณ, หมู่ที่ ๔ บ้านห้วยน้อย,

หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยใหญ่่างงาม, หมู่ที่ ๖ บ้านหนองเอี่ยม, หมู่ที่ ๗ บ้านทุ่งมหาศาล, หมู่ที่ ๘ บ้านศรีวิไล, หมู่ที่ ๙ บ้านป่าแก้ว,

หมู่ที่ ๑๐ บ้านทุ่งมหาศาล, หมู่ที่ ๑๑ บ้านห้วยไร่, หมู่ที่ ๑๒ บ้านทุ่งพัฒนา

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๗,๑๙๔ คน จำนวน ๑,๗๗๙ ครัวเรือน แยกเป็นชาย ๓,๕๘๗ คน หญิง ๓,๖๐๗ คน

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธีเป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้ และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาไทยสามารถแบ่งได้เป็น ๑๐ สาขาดังนี้

- ๑. สาขาเกษตรกรรม** หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิมซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ สวนเกษตร ไร่นาสวนผสม เป็นต้น
- ๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม** หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าตลาดเพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มหัตถกรรม กลุ่มโรงสี เป็นต้น
- ๓. สาขาการแพทย์แผนไทย** หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น การดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้านและแผนโบราณไทย การนวดแผนโบราณ เป็นต้น

๔. **สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์ จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การอนุรักษ์ป่าชายเลน การทำแนวปะการังเทียม การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น
๕. **สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน** หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการบริการ และสะสมกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน เช่น การจัดการเรื่องกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ และธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น
๖. **สาขาสวัสดิการ** หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการ การประกันคุณภาพชีวิต ให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน การจัดระบบสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นต้น

๗. **สาขาศิลปกรรม** หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย เป็นต้น
๘. **สาขาการจัดการองค์กร** หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาท และหน้าที่ขององค์กร เช่น การจัดการองค์กรกลุ่มสวนยางพารา กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นต้น
๙. **สาขาภาษาและวรรณกรรม** หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท เช่น การจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การรวบรวมหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นต้น
๑๐. **สาขาศาสนาและประเพณี** หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ ให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา การบวชป่า การนำวัสดุธรรมชาติมาใช้ในประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรมในพื้นที่

ตำบลมหาชัย อำเภอโทรنگาม จังหวัดกำแพงเพชร

- ประเพณีบุญข้าวจี
- ประเพณีวันสงกรานต์
- ประเพณีวันออกพรรษา
- ประเพณีทำบุญกลางบ้านไทยทรงดำ
- ประเพณีทอดผ้าป่าแถว
- ประเพณีลอยกระทง
- ประเพณีวันเข้าพรรษา
- ประเพณีแข่งขันเรือยาว
- ประเพณียกรง

ด้านการจัดการ

กลุ่มอาชีพในพื้นที่ตำบลมหาชัย อำเภอโทรنگาม จังหวัดกำแพงเพชร

- กลุ่มเย็บผ้า

- กลุ่มเลี้ยงกบ

- กลุ่มทอเสื่อกก

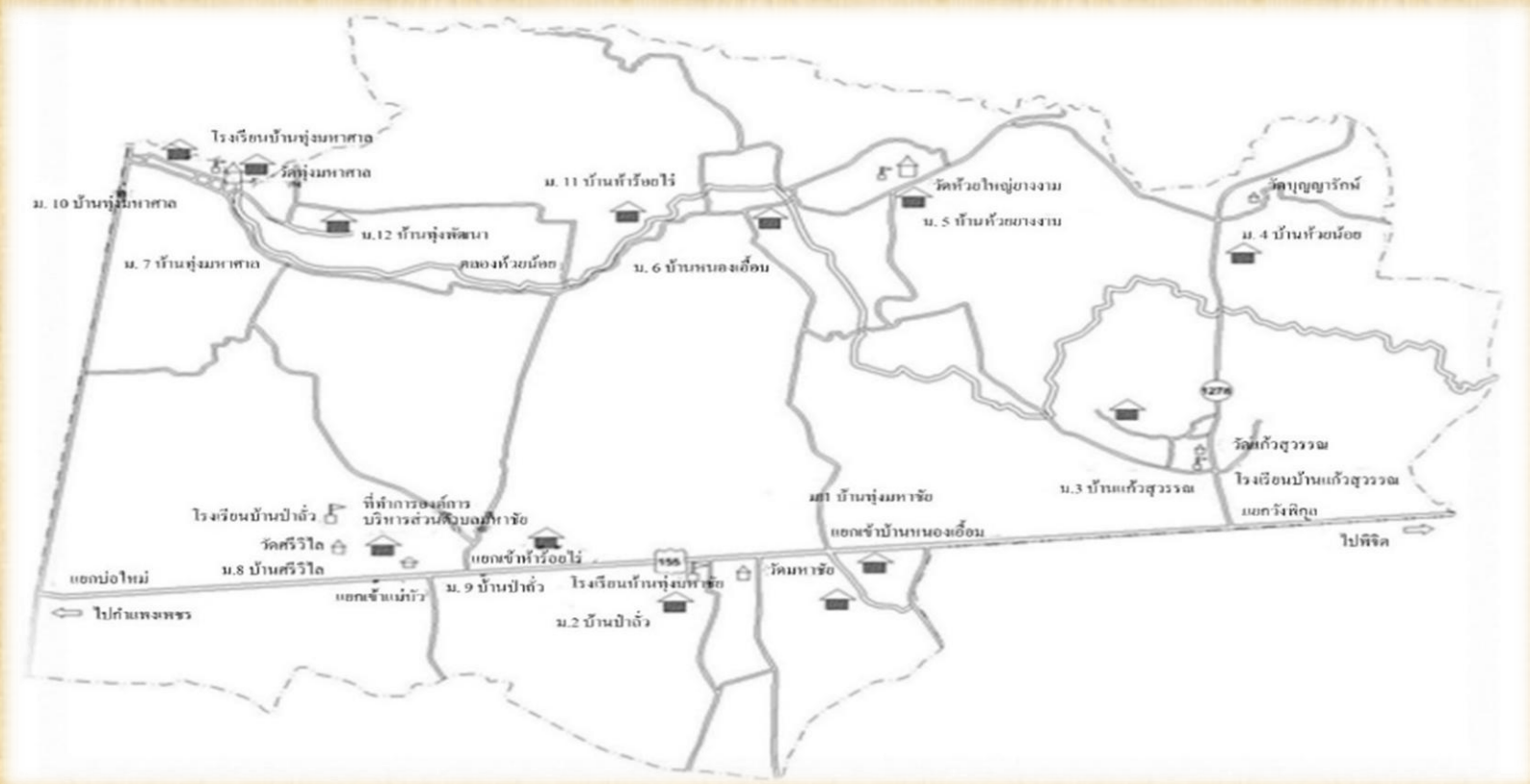
- กลุ่มมะนาว

- กลุ่มเลี้ยงวัว

- กลุ่มข้าวนาแปลงใหญ่

ข้อมูลประชาชนชาวบ้าน หรือประชาชนท้องถิ่น ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงามจังหวัดกำแพงเพชร

แยกตามประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขาเกษตรกรรม

หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ สวนเกษตร ไร่นาสวนผสม เป็นต้น

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นางบุญมี จำนงสุข	ม.๑	ทำการเพาะปลูก	
๒	นายจวน สละเสื่อ	ม.๑	ทำการปลูกมะนาว ขยายพันธุ์มะนาว	
๓	นางศรีไพร ดีประสิทธิ์	ม.๔	ทำเกษตรผสมผสาน	
๔	นายสมพงษ์ ทองแก้ว	ม.๔	ทำเกษตรอินทรีย์	
๕	นายสังข์ เทพบุรี	ม.๕	ทำปุ๋ยหมัก	
๖	นายเสน่ห์ เทพบุรี	ม.๕	ทำเกษตรผสมผสาน	
๗	นายมณี ก้อนทอง	ม.๖	ทำเกษตรพอเพียง	
๘	นายเมี้ยน ก้อนทอง	ม.๖	ทำปุ๋ยหมักชีวภาพ	
๙	นายไพโรจน์ ดารงค์	ม.๖	ทำปุ๋ยหมักชีวภาพ	
๑๐	นายพีระวัฒน์ เหมือนทองดี	ม.๖	ทำเกษตรปลอดสารพิษ	
๑๑	นายบุญทัน ชูจิว	ม.๗	ทำเกษตรผสมผสาน	
๑๒	นายอมร สีนอิน	ม.๗	ทำปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ	
๑๓	นายสมมาตร บุญฤทธิ์	ม.๘	ทำเกษตรผสมผสาน ทำเกษตรอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ น้ำสมคว้นไม้/บ่อแก๊สชีวภาพ	
๑๔	นายไท รอดสกุล	ม.๘	ทำการปลูกผักปลอดสารพิษ	
๑๕	นายคำ ชินโคตร์	ม.๑๒	ทำเกษตรผสมผสาน	
๑๖	นายบุญเลื่อน ประโยตั้ง	ม.๑๒	ทำเกษตรอินทรีย์	

สาขาอุตสาหกรรม และหัตถกรรม

หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าสู่ตลาดเพื่อแก้ปัญหา
ด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเอง
ทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มหัตถกรรม กลุ่ม
โรงสี เป็นต้น

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นายบุญมา สีดา	ม.๑	ทำจักรสานตะกร้า	
๒	นางเจริญ ดาแปร	ม.๑	ทำดอกไม้จันทร์	
๓	นางนิภา จำนงสุข	ม.๑	ทำดอกไม้ประดิษฐ์	
๔	นางนุช ปาระมีสี	ม.๑	จักรสานตะกร้า	
๕	นายบุญตา พาพรมา	ม.๑	การทำโต๊ะ เก้าอี้ แคจากไม้ไผ่	
๖	นางจิตรา ทาประสิทธิ์	ม.๒	ทำพริกแกง	
๗	นางวราทิพย์ พิทักษ์สันติสุข	ม.๖	ทำไม้กวาดทางมะพร้าว	
๘	นายมานะ สีนอิน	ม.๗	ทำการผลิตน้ำตาล	
๙	นางน้ำหวาน ละม่อม	ม.๘	ทำขนมไทย	
๑๐	นางระพี เกมณฑ์กุล	ม.๘	ทำไม้กวาด	
๑๑	นายบิต นำสาร	ม.๙	ทำจักรสาน	
๑๒	นางนวลละออง ศรีหนองเม็ก	ม.๑	เย็บกระเป๋า	
๑๓	นายสำเภา เมฆาเกตุ	ม.๒	การสาน	

สาขาการแพทย์แผนไทย

หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น การดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้านและแผนโบราณไทย การนวดแผนโบราณ เป็นต้น

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ด้านความสามารถ	หมายเหตุ
๑	นายสังข์ เทพบุรี	ม.๖	การใช้สมุนไพรรักษาโรค	
๒	นายไพ ทองเชื้อ	ม.๘	การใช้สมุนไพรรักษาโรค	
๓	นายแกะ มีโพธิ์	ม.๑๐	การใช้สมุนไพรรักษาโรค	